

INFORMACJE. PRZEGLĄDY. RECENZJE

Działalność Rady Statystyki w I półroczu 2016 r.

W pierwszej połowie 2016 r. odbyło się 6 posiedzeń plenarnych. Prace Rady Statystyki koncentrowały się głównie na kwestiach związanych z przygotowaniem *Programu badań statystycznych statystyki publicznej (pbssp) na rok 2017*. Rozpatrywano zgłaszane przez opiniodawców propozycje, uwagi i wnioski oraz stanowiska jednostek autorskich co do możliwości ich uwzględnienia w projekcie, jak również wyceny kosztów badań statystycznych ujętych w programie.

Członkowie Rady uczestniczyli w lutym br. w posiedzeniach Komisji Programowej poświęconych omawianiu zgłoszonych uwag i propozycji.

W maju br. przedstawiciele Rady Statystyki brali udział w posiedzeniu międzyresortowej konferencji uzgodnieniowej, na której rozpatrywano uwagi i propozycje zmian i uzupełnień w programie, zgłoszonych w czasie opiniowania jego projektu wstępnego przez poszczególne resorty w ramach tzw. uzgodnień międzydziałowych.

Posiedzenia majowe i czerwcowe finalizowały prace dotyczące przygotowania projektu pbssp na rok 2017.

Posiedzenie Rady Statystyki w maju br. było poświęcone wynikom międzyresortowej konferencji uzgodnieniowej, której celem było uzgodnienie ostatecznej wersji projektu pbssp. Omówiono kwestie, które wymagały jeszcze uzgodnień przed ostatecznym przygotowaniem projektu programu przed jego przedłożeniem Radzie Ministrów pod koniec czerwca. Rada Statystyki pozytywnie oceniła całość prac związanych z przygotowaniem projektu pbssp 2017.

Rada zaopiniowała koszty badań statystycznych ujętych w projekcie pbssp 2017 oraz towarzyszącą im *Informację o planowanych kosztach badań statystycznych ujętych w programie badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017* przedstawiającą koszty bezpośrednie badań statystycznych planowanych w 2017 r., zarówno przez służby statystyki publicznej jak i inne podmioty. *Informacja o planowanych...* ujmowała również porównanie kosztów badań planowanych na rok 2017 z kosztami roku 2016 oraz ich zmiany. Rada Statystyki pozytywnie oceniła przygotowaną przez GUS informację dotyczącą kosztów badań ujętych w projekcie pbssp 2017.

Na czerwcowym posiedzeniu Rady Statystyki, które kończyło prace związane z przygotowaniem projektu pbssp 2017, członkowie Rady podjęli 2 uchwały — nr 3/2016 Rady Statystyki z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie projektu programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017 oraz nr 4/2016 Rady Statystyki z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie opinii o planowanych kosztach badań statystycznych ujętych w projekcie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2017. Dokumenty te wraz z projektem rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie pbssp na rok 2017, jego uzasadnieniem, oceną skutków regulacji, projektem programu, raportem z konsultacji oraz opinią MSZ o zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej (UE) przekazano 21 czerwca 2016 r. do sekretarza Stałego Komitetu Rady Ministrów.

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie programu badań na rok 2017 był rozpatrywany przez Stały Komitet Rady Ministrów 30 czerwca br. Projekt dokumentu przedstawił przewodniczący Rady Statystyki — prof. dr Franciszek Kubiczek. GUS był reprezentowany przez wiceprezes dr Grażynę Marciniak.

W pierwszym półroczu 2016 r. Rada Statystyki zajmowała się także projektem rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2016. W kwietniu projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej był rozpatrywany na posiedzeniu Stałego Komitetu Rady Ministrów, w którym uczestniczyli prof. dr F. Kubiczek i dr Halina Dmochowska, pełniąca wówczas obowiązki prezesa GUS.

W posiedzeniach plenarnych Rady uczestniczyli prezes GUS, prof. dr hab. Janusz Witkowski oraz jego zastępcy: dr Halina Dmochowska, dr Grażyna Marciniak i Konrad Cuch. W posiedzeniu czerwcowym wziął już udział dr Dominik Rozkrut, nowy prezes GUS.

W omawianym półroczu skład Rady Statystyki uległ zmianom. Premier Beata Szydło, z powodu śmierci prof. Zbigniewa Strzeleckiego, powołała Piotra Macieja Kamińskiego, reprezentującego Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej, a także na skutek wyboru prof. Eugeniusza Gatnara do Rady Polityki Pieniężnej — Józefa Sobotę, dyrektora Departamentu Statystyki NBP.

W I półroczu 2016 r. członkowie Rady Statystyki przygotowywali koreferaty do zagadnień istotnych dla statystyki publicznej. Dyskutowano nad kierunkiem rozwoju statystyki.

Członkowie Rady rozpatrzyli: wniosek Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczący wydzielenia w programie badań statystycznych działu „RODZINA”, preliminarz wydatków Rady na rok 2016, dokonania i kierunki rozwoju Centralnej Biblioteki Statystycznej, funkcjonowanie systemu STRATEG, cele i wskaźniki zrównoważonego rozwoju zawarte w Agendzie post 2015 ONZ, organizację i działalność urzędów statystycznych na przykładzie Urzędu Statystycznego w Warszawie, a zwłaszcza działającego w jego strukturze Ośrodka Statystyki Przedsiębiorstw Niefinansowych, jak również tematykę przedsiębiorstw niefinansowych w Polsce w latach 1990—2014.

W styczniu br. członkowie Rady Statystyki zapoznali się z wynikami badań statystycznych związków zawodowych i organizacji pracodawców. Temat przed-

stawili: Piotr Łysoń — dyrektor Departamentu Badań Społecznych i Warunków Życia, Karolina Goś-Wójcicka — naczelnik wydziału w Departamencie Badań Społecznych i Warunków Życia oraz Tomasz Sekuła — kierownik Ośrodka Badania Gospodarki Społecznej w Urzędzie Statystycznym w Krakowie.

Zarysowano plan realizacji średniookresowej koncepcji badań sektora non profit związanych z wdrożeniem sprawozdań serii SOF. Przedstawiono zakres przedmiotowy tej sprawozdawczości oraz genezę badań związków zawodowych i organizacji pracodawców, jak również metodę realizacji badań *SOF-2 Związki zawodowe* i *SOF-4 Organizacje pracodawców. Organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego* i zastosowania w nich nowego podejścia. Przedstawiono wyniki badań związków zawodowych i organizacji pracodawców oraz informację o planowanych działaniach związanych z wykorzystaniem wyników. Wskazano na planowaną publikację *Sektor non profit w 2014 r.*, opracowanie pełnego zakresu danych dla sektora instytucji niekomercyjnych, działających na rzecz gospodarstw domowych (zgodnie z zasadami ESA) oraz przygotowania rachunku satelitarnego sektora non profit (zgodnie z metodologią ONZ). Jednocześnie zarysowano przyszłość tych badań i planowane zmiany. W dyskusji zwracano uwagę na ich istotność dla charakterystyki sektora non profit i dla rachunku satelitarnego tego sektora oraz omówiono kontrowersje związane z ich realizacją. Określono kierunki wprowadzenia potrzebnych zmian i uzupełnień. Rada pozytywnie oceniła badania związków zawodowych i organizacji pracodawców.

Na tym samym posiedzeniu rozpatrzono także wniosek Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotyczący wyodrębnienia w programie badań statystycznych statystyki publicznej działu „Rodzina”. Przedstawiono powody, dla których ministerstwo wystąpiło z wnioskiem oraz szczegółowo zarysowało potrzeby informacyjne resortu w zakresie tematyki rodzinnej. W wyniku dyskusji uzgodniono wydzielenie w projekcie programu badań na rok 2017 bloku tematycznego „Rodzina”. Jednak uznano, że dojście do oczekiwanej przez ministerstwo zawartości bloku będzie wymagało ok. 3 lat ze względu na specyfikę prowadzonych badań. W sprawie udostępnienia danych o rodzinach w sposób zwarty przyjęto publikowanie wszelkich danych dotyczących problematyki rodzinnej na stronie internetowej GUS.

Ponadto na styczniowym posiedzeniu Rady Statystyki przyjęto preliminarz wydatków Rady na rok 2016.

Posiedzenie lutowe koncentrowało się na dokonaniach Centralnej Biblioteki Statystycznej (CBS) i kierunkach jej rozwoju. Temat omówiła dyr. Bożena Łazowska, która skupiła się na pracach wykonanych w ostatnich 2 latach. Stwierdziła, że była to największa modernizacja biblioteki od 1996 r. Wartość wykonanych prac wyniosła ponad 2 mln zł. Zakupiono m.in. sprzęt potrzebny do budowy statystycznej biblioteki cyfrowej i przechowywania zdigitalizowanych zasobów bibliotecznych. Ponadto uzyskano nowy, wydajny serwer biblioteczny, obszerną macierz dyskową, skaner dziełowy do digitalizacji zbiorów oraz komputery dla czytelników. Jednocześnie CBS zyskała nową witrynę internetową. Dokonano również masowej digitalizacji zbiorów. Pani Dyrektor przedstawiła

plany rozwoju biblioteki cyfrowej. Oceeniła, że osiągnięcie tych zamierzeń wymaga ok. 1,5—1,6 mln zł co roku.

Rada Statystyki pozytywnie oceniła działania na rzecz modernizacji i rozwoju biblioteki, a zwłaszcza digitalizacji jej zbiorów.

W marcu na posiedzeniu plenarnym Rady Statystyki przedstawiono zagadnienia związane z funkcjonowaniem systemu STRATEG. Z uwagi na tematykę posiedzenia zaproszono przedstawicieli kilku resortów zasilających system STRATEG i korzystających z niego. Ponadto zaproszono przedstawiciela Urzędu Statystycznego w Poznaniu, który prowadzi Bank Danych Makroekonomicznych. Temat przedstawiła Renata Bielak — dyrektor Departamentu Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS.

Referentka przypomniła cel systemu STRATEG, którym jest wsparcie monitorowania polityki rozwoju i spójności. Omówiła zmiany w zawartości systemu, w tym zakres wskaźników. Przedstawiła także kwestie związane z pracochłonnością prowadzenia systemu i jego aktualizacją w powiązaniu z jego stałym rozwojem. Pani Dyrektor opisała działania związane ze wzbogacaniem systemu o elementy usprawniające i ułatwiające użytkownikom korzystanie z niego, wskazując na przygotowanie *Instrukcji użytkownika systemu* oraz możliwość prezentacji danych na poziomie NUTS 2 dla krajów UE. Poinformowała także o udostępnieniu wersji anglojęzycznej systemu oraz *Niezbędnika statystycznego*, specjalnego podręcznika metodologicznego o wskaźnikach statystycznych, będącego kompendium wiedzy dla użytkowników niebędących statystykami. Następnie zwróciła uwagę na działania związane z popularyzacją systemu STRATEG oraz przeprowadzone szkolenia i warsztaty. Przedstawiła planowane systemie działania dotyczące rozwoju interfejsu użytkownika, automatyzacji procesu aktualizacji oraz wprowadzenia funkcjonalności, identyfikującej potrzeby użytkownika. Na zakończenie wypowiedzi mówiła o przewidywanych zmianach w systemie związanych ze *Strategią odpowiedzialnego rozwoju*.

W dyskusji pozytywnie oceniano przygotowanie, prowadzenie i funkcjonowanie systemu STRATEG. Podkreślano jego przydatność do monitorowania polityki rozwoju i spójności. Zwrócono uwagę na dokumenty go zasilające i ich jakość, a także na wpływ *Strategii odpowiedzialnego rozwoju* na system. Rada zgodziła się z pozytywną oceną systemu, wyrażaną przez dyskutantów reprezentujących resorty zaproszone na posiedzenie.

Posiedzenie Rady Statystyki w kwietniu dotyczyło celów i wskaźników zrównoważonego rozwoju określonych w Agendzie 2030 w kontekście zadań statystyki publicznej. Oprócz przedstawicieli GUS i Urzędu Statystycznego w Katowicach na posiedzenie przybyli także Kamil Wyszowski, Dyrektor Generalny United Nations Global Compact — Inicjatywy Sekretarza Generalnego ONZ oraz dr Bogdan Wyżnikiewicz, wiceprezes Zarządu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową, a także osoby reprezentujące kilka ministerstw. Temat przedstawiła również pani dyrektor Renata Bielak.

Omawiając Agendę 2030 podkreśliła, że stanowi ona efekt wieloletnich prac prowadzonych na forum ONZ. Podsumowała, że ujmuje ona 17 celów i 169 zadań wyznaczających kierunki zrównoważonego rozwoju dla świata po roku

2015. Agendę 2030 przyjęły 193 kraje członkowskie ONZ jako rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ we wrześniu 2015 r. Jest to fundamentalne przesłanie w celu zapewnienia godnego życia społeczeństwa. R. Bielak wyjaśniła, że katalog Agendy zaplanowano w sposób pozwalający wszystkim krajom wskazać cele, które będą realizować w zależności od własnych uwarunkowań i możliwości.

Organizację monitorowania Agendy powierzono Komisji Statystycznej ONZ. Powołano też grupę ekspercką ds. wskaźników zrównoważonego rozwoju (IAEG-SDG) działającą pod patronatem Komisji Statystycznej ONZ, której podstawowym zadaniem jest opracowanie listy wskaźników monitorujących cele w wymiarze globalnym i zorganizowanie raportowania z tej działalności. Komisja Statystyczna ONZ przyjęła 230 wskaźników z założeniem ich modyfikacji. Rola statystyki w przedsięwzięciu nazywanym Agendą 2030 polega na zapewnieniu informacji do monitorowania celów i priorytetów zrównoważonego rozwoju. GUS będzie koordynatorem w zakresie statystyki, natomiast kompleksową koordynację problematyki zapewni Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

W wielowątkowej dyskusji zwrócono uwagę m.in. na wyzwania wynikające z Agendy 2030 dla statystyki publicznej. Wskazano na konieczność ukierunkowywania badań na wykorzystywanie różnych źródeł danych oraz na potrzebę zwiększenia koordynacyjnej roli GUS wobec wszystkich instytucji krajowych dostarczających dane statystyczne w ramach polityki europejskiej. Zwrócono również uwagę na konieczność poszukiwania kierunków rozwoju statystyki, które zaspokajałyby potrzeby szerokiego monitorowania zrównoważonego rozwoju.

Rada Statystyki pozytywnie oceniła przygotowania Agendy 2030. Wskazano, że określenie wniosków, wynikających z Agendy 2030 dla statystyki publicznej, kształtować będzie kierunki jej rozwoju oraz wpływać na prace Rady Statystyki.

Posiedzenie Rady Statystyki w maju 2016 r. dotyczyło organizacji i działalności urzędów statystycznych na przykładzie Urzędu Statystycznego w Warszawie (w którym je zorganizowano) oraz działalności Ośrodka Statystyki Przedsiębiorstw Niefinansowych.

Temat omówiła Zofia Kozłowska — dyrektor US w Warszawie. Przedstawiła usytuowanie urzędów statystycznych w służbach statystyki publicznej oraz podstawy prawne funkcjonowania statystyki publicznej. Podkreśliła, że urzędy statystyczne są częścią wojewódzkiej administracji niespolonej. Przedstawiła zakres działalności przypisany do wszystkich urzędów statystycznych. Jednocześnie zwróciła uwagę, że od roku 2009 każdy urząd statystyczny wykonuje odrębne, specjalistyczne zadania ogólnokrajowe. Przedstawiła też strukturę US w Warszawie i jego stan osobowy. Pani Dyrektor podkreśliła, że liczba zatrudnionych w Urzędzie uległa od 2010 r. zmniejszeniu. Podkreśliła istotny udział jego pracowników w pracach różnych zespołów doradczych w resorcie statystyki publicznej, jak i poza nim.

Działalność Ośrodka Statystyki Przedsiębiorstw Niefinansowych przedstawił Krzysztof Kowalski — zastępca dyrektora US w Warszawie. Omówił szczegółowo prace realizowane przez Ośrodek, w tym służące podnoszeniu jakości badań i usprawnieniu kontaktów z klientami.

Pracę Urzędu oceniono pozytywnie uważając, że jego kierownictwo sprawnie zarządza dużym zasobem ludzkim. Uznano, że wprowadzenie specjalizacji było podejściem słusznym i kierownictwo US w Warszawie dało sobie radę z wprowadzeniem tego rozwiązania.

Posiedzenie w czerwcu rozpoczęto powitaniem nowego prezesa GUS, dra Dominika Rozkruta. Uczczono również minutą ciszy pamięć zmarłego w czerwcu br. Tadeusza Toczyńskiego, prezesa GUS w latach 1996—2006.

Następnie rozpatrywano problematykę przedsiębiorstw niefinansowych w Polsce. Temat omówiła Katarzyna Walkowska, dyrektor Departamentu Przedsiębiorstw GUS. Przypomniała rys historyczny badań, ich rodzaje i zakres oraz wykorzystywane formularze. Ponadto przedstawiła dane charakteryzujące przedsiębiorstwa niefinansowe i ich wyniki ekonomiczne od początku transformacji do chwili obecnej. Jednocześnie zwróciła uwagę na prowadzone prace metodologiczne i nad dziedzinowymi bazami wiedzy (Przedsiębiorstwa Niefinansowe oraz Koniunktura Gospodarcza), prace związane z europejskim Ramowym Rozporządzeniem Integrującym Statystykę Gospodarczą (tzw. FRIBS), współpracę w zespole do spraw profilowania jednostek statystycznych oraz łączenia mikro danych z demografią przedsiębiorstw z danymi o handlu międzynarodowym. Pani Dyrektor wskazała na planowane prace w zakresie integracji sprawozdań w kierunku ograniczenia liczby pytań i formularzy, podniesienia spójności danych i wzbogacenia możliwości analitycznych. Podkreśliła, że badania przedsiębiorstw niefinansowych, dostarczające spójnych i porównywalnych danych, prowadzone są z uwzględnieniem kwestii dotyczących otoczenia prawno-ekonomicznego, zmniejszenia obciążenia respondentów, zaspokajania potrzeb użytkowników i wypełniania wymogów europejskich.

Zarówno w koreferacie, który przedstawił członek Rady Statystyki dr Włodzimierz Biniek, jak i w dyskusji podkreślono znaczenie prowadzonych w GUS badań przedsiębiorstw niefinansowych, szczególnie ze względu na zmiany zachodzące w tej dziedzinie w okresie transformacji. Oceniając pozytywnie te badania oraz plany rozwojowe, zwrócono jednocześnie uwagę na trudności w uzyskaniu poprawnych jakościowo danych dotyczących mikroprzedsiębiorstw. Wskazano na potrzebę poszerzania badań przedsiębiorstw niefinansowych z uwagi na dynamicznie zmieniające się warunki w ich otoczeniu. Postulowano uwzględnienie w badaniach firm rodzinnych, mikroprzedsiębiorstw typu spółdzielczego, szarej gospodarki oraz w szerszym stopniu innowacyjności.